

A KERESKEDELMI JOG- ÉS ISMERETEK TÁRA

— FOLYÓIRAT. —

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓTULAJDONOS: DR. RÓTH PÁL ÜGYVÉD.

A lap szellemi részét illető közlések a szerkesztőségbe, az előfizetési pénzek és fel-
szólalások a kiadóhivatalba küldendők. — Hirdetések a kiadóhivatalban árszabás
szerint vétetnek fel. — Kéziratok nem adatnak vissza.

ELŐFIZETÉSI ÁR:		SZERKESZTŐSÉG:	KIADÓHIVATAL:
Félévre	3 frt.	Budapest, V., Váci-körút	Mezei Antal Budapest,
Egész évre	6 frt.	84. szám.	V., Gizella-tér (Haas-palota).

— Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. —

Néhány szó a hypnózisról jogi szempontból.

Irta: Dr. Berényi Sándor budapesti ügyvéd.

A „Kereskedelmi Jog- és Ismeretek Tárának“, f. évi febr. 1-én megjelent számában közölve lőn ama törvény szövege, melyet a belga törvényhozás a hypnotizálás ellen alkotott.

A kérdés aktuális volta és azon körülmény, hogy ezen eminenter kereskedelmi szakközlöny elismerésre méltó simulékonysággal érinti hasábjain a modern jogi élet egyéb nyilvánulásait is, felbátorít, hogy a hypnózisról, mint a büntetőjog körébe vágó, de civilizisticus szempontból is fontos kérdésről egyet-mást elmondjak.

Nem lehet szándékom a hypnossissal az orvosi tudomány világitása mellett foglalkozni, sem a delejes alvás lényegét ismertetni; az önkivületi állapot e sajátságos neme már úgyis, amint laikus szemmel tapasztaljuk, megadja a vezérfonalat a jogász számára.

Az első, amit a jogász ember e részben bátran kijelenthet, az a hivatkozás leszen az általános jogelvekre és a nálunk érvényes jogszokásokra, különösen pedig a magyar büntetőtörvénykönyv 76. §-ára, mely szerint nem számítható be a cselekmény annak, aki azt öntudatlan állapotban követte el, s e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem birt.

Nem lehet kétség az iránt, hogy az emberi akarat nemcsak a delejes álm tartama alatt, hanem utána is, az ugynevezett posthypnotikus állapotban is le van nyűgözve, s bármily viszásságok forrásává válják is, a modern bíró gyakran lesz azon helyzetben, hogy valamely bűncselekmény indító okát ne a bűntevő lelki világában, hanem a hypnotiseur akaratában keresse.

Ezen szempontból és nehogy a gonosz szándéku emberek embertársaikat látszólag értelmes és mégis vak eszközökül felhasználhassák, valóban nincs kívánatosabb, mint ennek az ókorban kuruzslásszámba ment, a fin de siècle gyermekei által pedig

fölkapott és a szalonokba ültetett veszedelmes experimentálásnak mihamarabb elejét venni.

Belgium törvényhozása, mint már említettük, megtette a szükséges intézkedéseket; s bizonyára, mikorra a hypnotizálás veszedelmes tünetei nálunk is általánosokká válnak, mi is teszünk majd csak valamit. A vonatkozó belga törvényre most csak annyit kívánunk megjegyezni, hogy az még mindig tág teret nyújt a visszaéléseknek.

Ott van mindjárt a törvény első szakasza, mely a második szakasz figyelembe vételével lehetővé teszi, hogy 21. évüket már betöltött egyének nem orvos által a delejes alvás rabjaivá tétessenek. Nem változtat e körülményen az sem, hogy az ily hypnotizált egyén csak büntetés terhe mellett lesz nyilvánosan kiállítható, mert hisz a hypnotizálásnak nemcsak és nem annyira a néző közönség adja meg az árát, mint inkább a médium, melyet az izgalom után epekedő publikumnak szíves szórakoztatás kedvéért bemutatunk. Fölösleges volna speczialis eseteket felhozni, hogy amaz idegrongálásról tegyünk bizonyosságot, melynek még az oly médium is áldozatává lesz, akit orvos vesz gyógykezelés alá a hypnotikus suggestió alkalmazása mellett. Részemről ez okból a magántársaságban való hypnotizálást szintén csak orvosnak engedném meg, ezt is lehetőleg hypnotikus kurát igénylő betegekre korlátoznám.

A belga törvény harmadik szakasza fogsággal bünteti azt, a ki csalási vagy károsítási szándékkal hypnotizált egyén által olyan okmányt irat alá, mely szerződést, intézkedést, kötelezettséget, megszüntetést vagy nyilatkozatot tartalmaz. Helyesebb volna a következő szövegezés: „fogsággal büntetendő az, aki valamely hypnotizált egyén által csaló vagy károsító szándékkal olyan okmányt irat alá, mely szerződést stb. tartalmaz.” Természetes, hogy ezen okmány aláírása nem csak akkor érvénytelen és büntetésre méltó, ha a delejes álomban történt, hanem akkor is, ha az álomban, mint ébren végrehajtható cselekménylön suggerálva.

A polgári jog szempontjából ez az intézkedés aligha birna értelemmel, hiszen a polgári jogban valamely kötelezettség keletkezéséhez a szabad elhatározás mindig föltétlen kellék, de a criminalitás kérdése okvetetlenül megoldást igényel, mivel a belga törvény 3. szakaszában körülírt cselekmény a csalás és okmányhamisítás fogalmai alá igen nehezen subsumálható, hogy pedig valamely cselekmény büntethető legyen, ahhoz a világ minden törvényhozása kifejezett intézkedést kíván meg.

Az iránt nem lehet kétség, hogy a médium azon *cselekményei*, melyeket a delejes álomban vagy ébren, a sugallás hatása alatt elkövet, ép oly kevésbé beszámíthatók vagy érvényesek a kötelezettségek keletkezése és megszűnése szempontjából, mint a hogy jogi hatálylyal nem bírnak az ezen különös állapotban keletkezett *okmányok*. De vajjon nem volna-e helyes és cél-

szerű oly rendszabály alkotása, mely az érvénytelenség mellett a suggerált magánjogi cselekmény előidézőjét büntetéssel is sújtja? Elég csak egy-két példát felhozunk, hogy e kérdésre igenlő választ nyerjünk. Mert nincs ok, hogy épugy ne büntessük azt, a ki a médiumnak csalárd szándékkal azt suggerálja, hogy ébren a hypnotiseur vagy ennek érdektársát nagy ajándékokkal halmozza el, hogy saját anyagi kárára valamit tegyen, vagy elmulasztson — habár dolus nélkül is történt utóbbi esetben e sugallás — mint a hogy fenytést érdemel az, a ki a hypnotisált egyénnel okmányt irat alá. Hiszen a legkomolyabb külszinnel megtörténhetik, hogy a médium ébren és tanuk előtt, kik beavatva nincsenek, szóbeli szerződést köt, sőt, hogy az ily szerződést azonnal perfectuálja is! S miért ne bűnhődjék a suggeráló, ki a médiumot pusztá pajkosságból saját vagyonának megrongálására indítja?

Persze, valószínűtlen, hogy ily esetek ma, mikor a hypnotizálás divatja még csak a nagyvárosi szalónokban fészkelte meg magát, veszedelmesebb alakot öltsenek, de hát: „*principiis obsta!*“ Az óvatosság pedig annál kívánatosabb, mert tudjuk, hogy sok egyén oly gyöngye szervezetű és annyira alkalmas, hogy akaratalanul hypnotikus álomba merüljön, hogy az élesszemű csaló az egyént, az időt és az alkalmat nem egyszer fogja megtalálni tervei kivitelére.

Csak a Rothschild baronesse esetére utalunk ezuttal. Erre ugyan azt a feleletet kaphatjuk, hogy a hypnotiseur, a ki pl. delejes álomban azt a parancsot adná a médiumnak, hogy ez őt ébren dúsan megajándékozza, tulajdonképen lopást, illetve rablást követ el; aligha engedhető meg azonban az ily kiterjesztő magyarázat, melylyel amúgy is csak a lehető esetek csekély része nyerne megoldást.

Igen érdekes complicatiók merülhetnek fel oly cselekmények folytán, melyek hypnotikus állapotban követtettek el s a b. t. k. rendelkezéseibe ütköznek; különösen a hamis vád, hamis tanuskodás, a szemérem elleni büntettek, az ember élete, testi épsége és közegészség elleni büntettek és vétségek nyújtanak a legjobb talajt a bűnrészesség, felbujtás, gondatlanság és beszámithatlan állapot tarka alakzatainak és diskrét árnyalatainak megteremtésére.

Am ezt a kérdést engedjük át a szürke theoriának s e lapok kimért hasábjain legyen szabad még csak egy oldalát érintenünk a hypnosis jogi jelentőségének s ez azon szerep, melyet a delejes álomnak a nem criminalista közönség a fenytő vizsgálatok terén igen naivul juttatni akar. Szinte fölösleges hangsúlyozni, hogy ilyesmi soha bekövetkezni nem fog, hogy a kényszervallatásnak és öntudatlan önvádolásnak a modern büntetőjogban helye soha sem lesz. A büntetőjog legszebb vívmánya, hogy az egyént érvényesülni engedi, énjéből ki nem vetközteti, mikor léteért, szabadságáért és önérdekeiért küzd, s

nemcsak hogy eltörülte az inquisitiót, de sőt a bűnös cselekménnyel terheltnek önvádoló beismerését sem fogadja el terhelő bizonyíték gyanánt. Ilyen elvek mellett a hypnosis a bűnös cselekmények felderítése körül a vizsgálati eszköz szerepét nem játszhatja, hanem remélhetőleg mihamarabb elhagyva a látványosságok birodalmát, valódi hivatására fog szorítkozni, az orvosi gyógykezelésre.

Az osztrák szabadalmi törvény reformja.

Irta: Dr. Schuloff Tivadar bécsi ügyvéd.

(Befejezés.)

Az Exner-féle javaslat 2-ik pontja a használat átengedésének kényszerét ajánlja.

A szabadalom a feltalálónak idő tekintetében korlátolt monopolt nyit a találmány iparszerű kihasználására. Az új találmány tendenciája és a körülményekhez képest eredménye is abban áll, hogy bizonyos téren a már ismert termékeket vagy azok eszközét pótolja és kiszorítsa. Teljesen új alkotások, miként említettük, ritkák; a találmány tárgya többnyire csak ismert termékek vagy eszközök javítását képezi. Az iparosok tehát, kik az ismert tárgyat előállítják vagy használják, a monopolizált újdonság forgalomba hozatala által existenciájukban veszélyeztetetnek. A monopol tehát több tekintetben veszélyeket idéz elő, melyeket a következőkben kívánom röviden jellemezni:

1. Veszélyt képez, hogy osztrák-magyar szabadalmak által védett külföldi termékek a belföldi piacot elárasztják. Ezt eddig a belföldön való előállítás kényszere által akarták ellensúlyozni, anélkül, hogy a célzt elérték volna. Franciaországban a francia szabadalmi tárgyakkal külföldről való behozatalára a szabadalom elvonását rótták ki büntetésül, de ezen intézkedést is kijátszották és noha Franciaország a belföldön való előállítás kényszerét fenntartja, a szabadalmi unióhoz tartozó államokkal szemben a beviteli tilalmat feladta.

Osztrák-Magyarországban ezen veszély annál nyilvánvalóbb; mert új találmányok tekintetében a passiv államok közé tartozunk. Angliában 1889-ik évben 21,000 szabadalmi kérvény között 5000 volt a külföldi; Németországban ugyanazon évben 4500 szabadalom között 3000 a németekre és 1500 a külföldiekre jutott; az észak-amerikai unióban 1890-ik évben 24,000 szabadalom esett a belföldiekre és csak 1500 a külföldiekre. Ausztriában 1889-ik évben kiosztott 3500 szabadalom közül körülbelül 60% esett a külföldi találmányokra és csak 40% a belföldiekre. Ha e mellett tekintetbe vesszük, hogy a külföldi az osztrák-magyar szabadalmat rendszerint csak nagyobb horderejű tárgyakra szerzi meg, míg a belföldi a lényegteleneket is védelem-